

Káraşjoga gielda
Karasjok kommune

KOMMUNEPLAN

LANGSIKTIG DEL

2009 - 2021

INNHOLDSFORTEGNELSE:

KOMMUNEPLAN LANGSIKTIG DEL, 2009 - 2021

	Side
INNLEDNING	1
1. DAGENS SITUASJON	2
1.1 Befolkningsutvikling og innbyggertall.....	2
1.2 Inn- og utflyttinger	3
1.3 Fødte og døde i perioden	3
1.4 Aldersfordeling mellom kjønn	4
1.5 Fordeling av yrkesaktive i Kárášjohka/Karasjok	4
Sentrale momenter innen næringsutvikling det er verdt å merke seg.....	5
1.6 Arbeidsledighet	5
FRAMTIDIG UTVIKLING.....	5
2.1 Framskrivning av folketallet	5
2.2 Levekårsdata.....	6
2.3 Barne- og elevtallsutvikling	6
3.1 <i>ELDRE</i>	7
3. UTFORDRINGER	7
3.1 Befolkningsutviklingen	7
3.2 Samisk språk og kultur	7
3.3 Næringsutvikling	7
3.4 Naturforvaltning og arealbruk	8
3.5 Levekår og livskvalitet	8
3.6 Samarbeid og kommunikasjon	9
4 VISJON FOR KÁRÁŠJOHKA/KARASJOK SOM SAMFUNN.....	9
5 MÅL-/INNSATSOMRÅDER	9
5.1 MÅLOMRÅDET SAMISK SPRÅK OG KULTUR	9
5.2 MÅLOMRÅDET NÆRINGSUTVIKLING.....	11
5.3 MÅLOMRÅDET NATURBRUK OG AREALFORVALTNING	13
5.4 MÅLOMRÅDET LEVEKÅR OG LIVSKVALITET	16
5.5 MÅLOMRÅDET SAMARBEID OG KOMMUNIKASJON.....	20
5.6 MÅLOMRÅDET SAMFUNNSSIKKERHET OG BEREDSKAP	22
6 MÅLOMRÅDET ORGANISASJONSUTVIKLING	22
6.1 Utfordringer for organisasjonsutvikling.....	22
6.2 Organisasjonsutvikling hovedmål	23

INNLEDNING

Kommunen skal i henhold til plan- og bygningslovens § 20-1 utføre en løpende kommuneplanlegging med sikte på å samordne den fysiske, økonomiske, sosiale og kulturelle utvikling innenfor sine områder. Kommuneplanens langsiktige del som gjerne har et tidsperspektiv på 10 -12 år skal omfatte:

- mål for utvikling av kommunen som samfunn og organisasjon
- retningslinjer for hvordan kommunen som organisasjon skal arbeide for oppfylle målene
- en arealdel

Gjennom den langsiktige del drøftes og avklares sentrale utviklingstrekk, utfordringer og mål for utviklingen i kommunen. Samtidig fastlegges fremgangsmåter for å nå målene. Ambisjonsnivået i kommuneplanleggingen må tilpasses den kommunale økonomi og de muligheter som ligger i den kommunale organisasjon og virksomhet.

Nåværende langsiktige målsettinger for utviklingen av Káraşjoga gielda/Karasjok kommune er nedfelt i Kommuneplan 1998-2010(overordnet del) vedtatt av kommunestyret i september 1998.

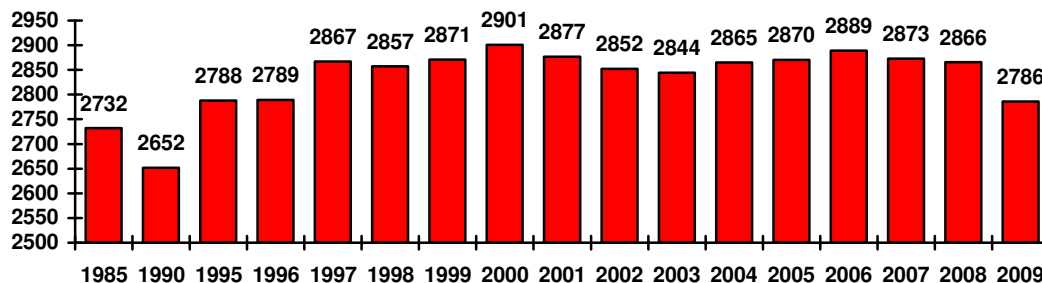
Arealplanen ble vedtatt i oktober 2005.

1. DAGENS SITUASJON

1.1 Befolkningsutvikling og innbyggertall

Folketallet i Káraşjoga gielda/Karasjok kommune har vært stabilt rundt 2850 - 2900 innbyggere i 10-års perioden 1997 – 2007 med topp i år 2000 med 2901 innbyggere. Pr 1.01.09 var befolkningstallet på 2786 som betyr en nedgang på 80 personer det siste året. Dette er den største nedgangen som er registrert på mange år. Dette skyldes både et fødselsunderskudd (-2 personer) og en negativ nettotinnflytting på -78 personer.

Figur 1: Befolkningsutvikling i Karasjok pr.1.1.1990 - 1.1.2009. Kilde SSB

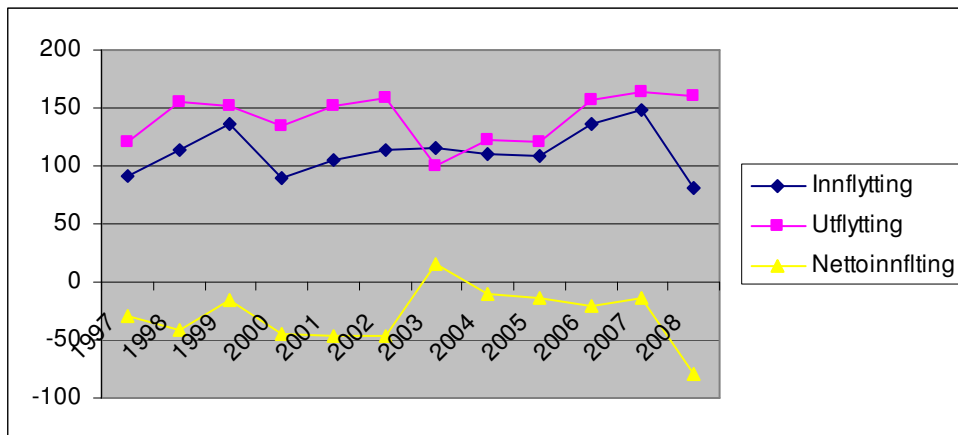

Tabell 1: Befolkningsutvikling 1997 – 2008. Kilde: SSB

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Fødseloverskudd	25	32	42	11	13	28	8	17	13	4	10	-2
Nettoflytting inkl. inn- og utvandring	-36	-7	3	-38	-25	-36	5	-4	-3	-20	-14	-78
Folketilvekst	-11	25	45	-27	-12	-8	13	13	13	-16	-7	-80

1.2 Inn- og utflyttinger

Figur 2: Inn- og utflyttinger i perioden 1997-2008. Kilde: SSB

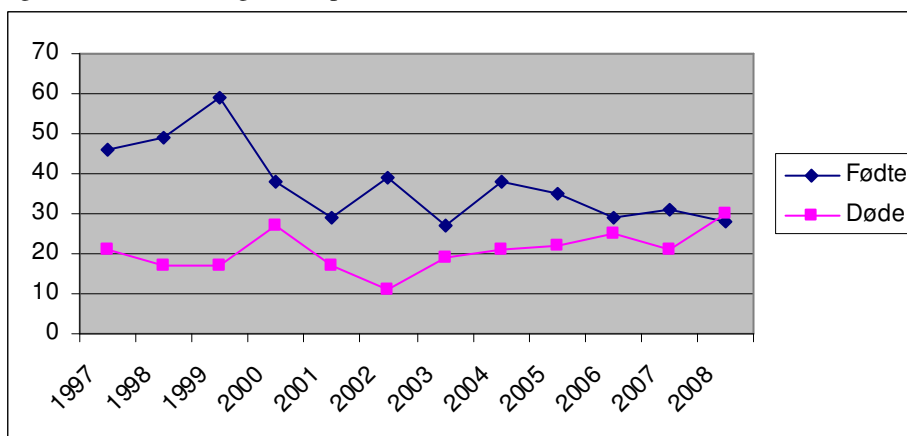

I perioden 1997-2008 har tendensen vært at flere flytter ut enn inn i kommunen. Kun i 2003 var nettoinnflytting positiv i denne perioden.

1.3 Fødte og døde i perioden

Figur 3: Antall fødte og døde i perioden 1997-2008

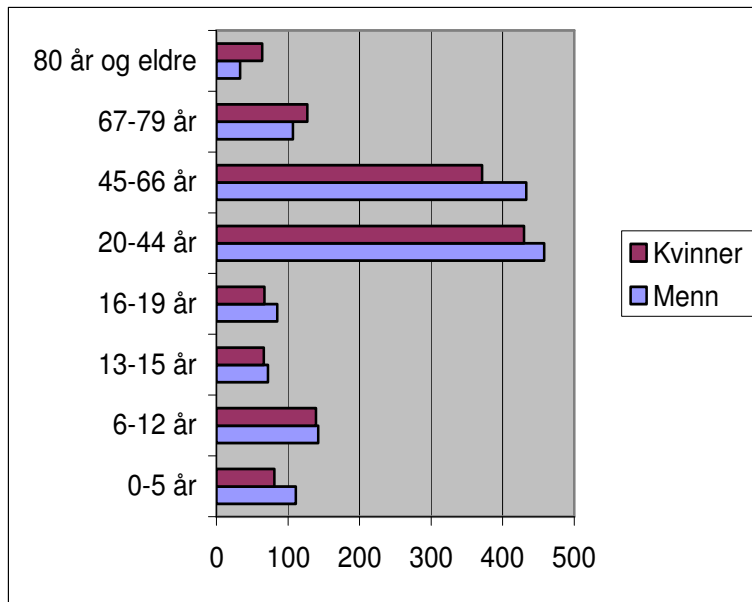
Kilde: SSB.

Figur 3 viser flere fødte enn døde i perioden 1997-2007, men i 2008 snudde utviklingen da fødselsoverskuddet var -2 personer, dvs færre fødte enn døde.

1.4 Aldersfordeling mellom kjønn

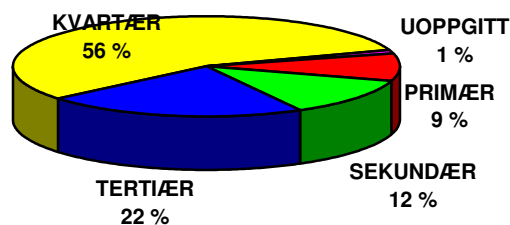
Figur 4: Fordeling mellom kjønn fordelt på alderstrinn pr.1.1.2009 i Kárásjohka/Karasjok.

Sammensetningen av befolkningen i Kárásjohka/Karasjok viser at kommunen gjennomgående har litt flere menn enn kvinner i alderen 0 – 67 år og motsatt fra 67 år og oppover. Totalt sett var det 1441 menn og 1345 kvinner.

1.5 Fordeling av yrkesaktive i Kárásjohka/Karasjok

Figur 5: Prosentvis fordeling etter næring 2007 (nyere tall er ikke klare). Kilde SSB

Spesifikasjon av næringer:

Primærnæringer: Jordbruk, jakt, viltstell, fiske, fangst og fiskeoppdrett, tjenester tilknyttet fiske, fangst og fiskeoppdrett og uspesifisert primærnæring. Tall for reindriftsnæringen er ikke tatt med av SSB da det ikke finnes sammenlignbare enheter for antall årsverk i næringen. (for spesifikasjon av reindrifta, se tabell 2).

Sekundærnæringer: Industri og bergverksdrift, kraft og vannforsyning og bygg og anleggsvirksomhet.

Tertiærnæringer: Varehandel, hotell og restaurantvirksomhet, transport og kommunikasjon

Kvartærnæringer: Finansiell tjenesteyting, forsikring, forretningsmessig tjenesteyting, eiendomsdrift, offentlig forvaltning og annen tjenesteyting.

Tabell 2: Totalregnskap for reindriftsnæringen for 2007/2008 for Karasjok øst og vest.

Kilde: Ressursregnskap for reindriften

Antall siidaandeler	Antall personer	Gj. sn. ant. pers. pr siidaandel	Antall rein	Gj.sn. reitall pr siidaandel
137	666	4,9	58500	427

Sentrale momenter innen næringsutvikling det er verdt å merke seg

- Det er stor andel sysselsatte i primærnæringen. Totalt sett har Karasjok en større andel sysselsatte i primærnæringene enn både Finnmark og Nord-Norge totalt sett.
- Andel sysselsatte i sekundærnæringen er mindre i Karasjok enn fylket som helhet.
- Tertiærnæringen er også mindre i Karasjok enn på fylkesgjennomsnittet, imidlertid har antall sysselsatte økt jevnlig i perioden fra 1995.
- Kvartærnæringen må anses å være kommunens ”hjørnesteinsbedrift”, da over halvparten av alle registrerte er sysselsatt i offentlig sektor.

Utvikling i sysselsetting fordelt på næring de siste 60 år viser følgende trend i følge Finnmarksstatistikk 2000 og tidligere statistisk data fra Karasjok kommune:

Tabell 3: Utvikling i sysselsetting fordelt på næring i % fra 1950 - 2007. Kilde: SSB

Årstall	Innbyggere	Kvartær	Tertiær	Sekundær	Primær
1950	1691	10	9	11	71
1960	2162	15	13	19	53
1970	2530	21	18	20	41
1980	2659	39	22	21	19
1990	2652	48	23	15	11
2000	2901	62	16	11	11
2007	2786	56	22	11	11

1.6 Arbeidsledighet

Tabell 4: Antall registrerte arbeidsledige menn og kvinner i perioden 1997-2008. Kilde SSB

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Menn	68	49	53	56	67	59	50	52	58	48	39	36
Kvinner	26	18	19	21	26	29	27	37	36	25	23	19

Generelt er det flere menn enn kvinner som er arbeidsledige. Dette kan skyldes at menn i større grad er ansatt i næringer som har sesongsvingninger og permitteringer, slik som bygge- og anleggsbransjen og slakteriet. Kvinner er i større grad engasjert innen offentlige virksomheter som ikke opplever sesongsvingninger.

FRAMTIDIG UTVIKLING

2.1 Framskrivning av folketallet

I framskrivningen av folketallet i Kárášjohka/Karasjok er det brukt en befolkningsprognose kalt MMMM, såkalt ”Middels vekst”.

Tabell 1: Framskrivning av folketall

	2008	2010	2015	2020	2025	2030
0 -5 år	204	213	214	224	234	234
6 – 15 år	443	414	376	373	374	386
16 – 66 år	1883	1920	1993	1993	1991	1997
67 år og eldre	336	337	385	438	506	577
Innbyggere i alt	2866	2884	2968	3028	3105	3174

(Kilde: SSB)

- Befolkningsframskrivningen analysert for de ulike alderstrinn viser at antall barn i førskolealder gradvis vil øke med 14% fram mot 2030 (30 personer). Dersom antall plasser i barnehager holdes på dagens nivå, vil barnehagedekningen fram mot år 2030 ikke være vesentlig endret i forhold til i dag.
- Antall barn i skolepliktig alder, 6 - 15 år viser reduksjon på 57 personer mot år 2030.

- Fram mot år 2030 vil den yrkesaktive delen av befolkningen i aldersgruppen 16 - 66 år ha en kraftig økning (114 personer)
- Antall personer over 67 år viser den største økningen med hele 71 % fram mot år 2030.

2.2 Levekårsdata

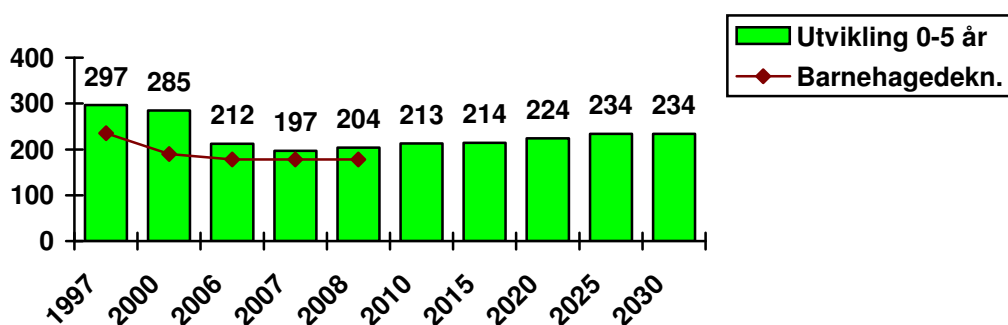
Tabell 2: Behovsprofil 2007. Kilde: SSB

	Karasj.	Tana	Kauto.	Nordk.	Porsa.	Finnm.	Hele landet
Andel enslige forsørger med trygd	3,4 %	2,8 %	4,1 %	3,3 %	2,8 %	3,2 %	2,2 %
Andel uførepens. 16 – 66år	9,5 %	13,5 %	11,5 %	12,9 %	16,1 %	13,3 %	10,2 %
Andel enslige innbyggere 80 år og over	74,0 %	80,2 %	71,6 %	66,0 %	67,9 %	72,6 %	67,7 %
Andel innvandrerbef.	5,0 %	6,8 %	3,7 %	4,3 %	3,6 %	6,3 %	9,7 %
Andel arbeidsledige 25 – 66 år	2,3 %	2,3 %	4,5 %	4,4 %	1,6 %	2,2 %	1,2 %

Tabellen ovenfor er hentet ut i fra de opplysninger kommunene sender inn via KOSTRA.

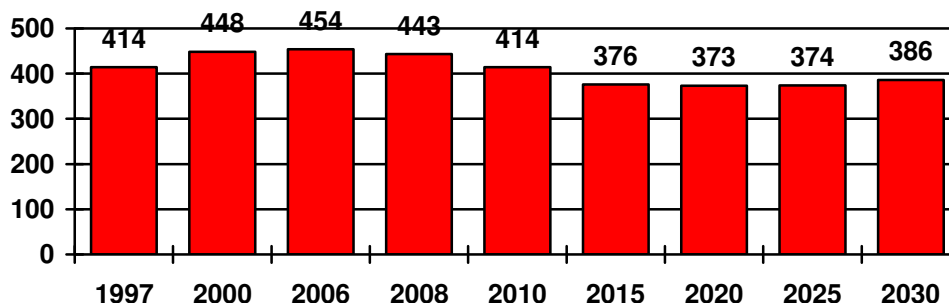
2.3 Barne- og elevtallsutvikling

Figur 1: Utviklingen i alderstrinnet 0-5 år 2008 - 2030. Kilde SSB

Befolkningsframskrivningen analysert for de ulike alderstrinn viser at antall barn i førskolealder, 0-5 år, vil i perioden holde seg tilnærmet dagens nivå. Dersom antall plasser i barnehagene (178 plasser) holdes på dagens nivå, vil vi få den samme barnehagedekning som vi har i dag fram mot 2030. Det er ikke tatt hensyn til virkningen av svangerskapspermisjon på ett år og kontantstøtten til småbarnsforeldre.

Figur 2: Utvikling i aldersgruppen 6-15 år 2008 - 2030. Kilde SSB

Figuren viser at antall barn i skolepliktig alder, 6-15 år, hadde en topp på 454 elever i 2006. I 2008 er tallet 443, en reduksjon på 11 elever på 2 år. Framskrivningen viser at nedgangen vil fortsette mot år 2030. Her vil toppen i barneskolealderen være i 2007 med 335 elever, og ungdomsskolen 119. Langtidstrenden på barneskolenivå viser

en nedgang på 9 %, dvs en reduksjon på 25 elever fram mot år 2030. På ungdomsskolenivå vil nedgangen være 32 elever, dvs 28 % mot år 2030.

3.1 ELDRE

Tabell 4: Fremskrivning av folketallet i Karasjok kommune 2008 – 2030. Kilde: SSB

Alder	2008	2010	2015	2020	2025	2030
67 – 79 år	240	234	273	321	379	420
80 år og eldre	96	103	112	117	127	157
Totalt	336	337	385	438	506	577

Fremskrivning av folketallet viser at antall eldre over 67 vil øke med 241 personer fra 2008 frem mot 2030. Gruppen over 80 år vil ha en klar økning (63 %) i perioden 2008 til 2030, noe som gir store utfordringer innen eldreomsorgen.

3. UTFORDRINGER

3.1 Befolkningsutviklingen

Det vil være en fortsatt økning i folketallet fram mot år 2025. Økningen i pensjonistgruppen viser en jevn økning mot år 2015, for så å øke sterkt mot år 2025. Gruppen over 80 år vil ha en klar økning (38 %) i perioden 2006 til 2025, noe som gir utfordringer innen eldreomsorgen. Antall barn i skolepliktig alder vil ha en kraftig reduksjon fram mot år 2025, dvs en reduksjon på 124 elever (39 %). Flere yrkesaktive krever nye arbeidsplasser. Sett i sammenheng med å redusere antall arbeidsledige krever det flere nye arbeidsplasser enn dagens arbeidsmarked kan ta unna. Nedgangen på sysselsatte innen primærnæringen vil fortsette, dersom tiltak ikke iverksettes.

3.2 Samisk språk og kultur

Samisk språk er et av de mest grunnleggende elementer i samisk kultur, identitet og verdier. De samiske private og offentlige institusjoner som er etablert i Karasjok, sammen med kommunen, er viktige for styrking av samisk språk. En sentral utfordring er derfor å legge til rette for etablering av nye og utvide eksisterende sentrale samiske institusjoner.

Det er videre en stor utfordring å gi språket større status ved økt interesse for læring og bruk av språket i alle samfunnslag og virksomheter innen kommunen. Tilrettelegging, samarbeid, faglig oppdatering og muligheter for personlig utvikling er sentral i denne sammenheng.

3.3 Næringsutvikling

Næringsutvikling er et vidt begrep og en sentral oppgave som det fokuseres mye på, både kommunalt, regionalt og nasjonalt. Arbeidet med næringsutvikling er mangfoldig: markedsføring av kommunen, rullering av strategisk næringsplan, kontakt med næringslivet, tilrettelegging av arealer, tiltak for nyetablerere med mer.

Næringsstrukturen i Karasjok består av mange små bedrifter med få ansatte. Utfordringen blir å få økt samarbeid mellom bedriftene og institusjonene for å få mer effekt av deres kompetanse og bygge sterke nettverk.

Kompetanse er avgjørende faktor for å styrke næringslivets konkurransekraft. De mange høyt utdannede kvinner arbeider i liten grad i privat sektor og utfordringen er å trekke disse sterkere inn i innovasjon og ideskaping.

Utfordringen innenfor reiseliv blir å skape opplevelser som fører til økte inntekter hele året basert på det som er Karasjoks naturlige særtrekk: samisk kultur/historie og tradisjoner, samt naturopplevelsen gjennom årstidene. Større økning i interessen for vinteropplevelser fra det internasjonale markedet fordrer til et større samarbeid internt i Finnmark samt Finland om markedsføring, kommunikasjon m.v.

3.4 Naturforvaltning og arealbruk

I forhold til forventet befolkningsutvikling fram til 2017 vil det være et behov for ca 100 nye eneboliger i planperioden. I vedtatt arealplan anses dette behovet å være dekket, hvor det er åpnet for 29 boligtomter som spredt bebyggelse. Resten dekkes opp i eksisterende regulerte områder i tettstedet (ca 70) hvor utfordringen blir å klargjøre ferdig regulerte tomter med infrastruktur som vei, vann, kloakk og strøm.

Karasjok kommune har tilstrekkelige ubebygde næringsarealer i regulerte områder i Rávdujohka, Vullušguolbba og Oalgejokguolbba. I sentrumsområdet er utfordringen å styre ny forretnings-/kontor bebyggelse til ledige arealer på begge sider av Fitnodatgeaidnu. Utfordringen blir å gjøre disse byggeklare med vei, vann, kloakk og strøm.

Videre er det en stor utfordring at det ved utbygging tas hensyn til universal utforming, slik at alle mennesker uansett alder og funksjonsevne, skal på en likeverdig måte kunne bruke de samme bygde omgivelsene.

3.5 Levekår og livskvalitet

For å sikre en stabil/økende bosetting i kommunen, er det av avgjørende betydning at det kan tilbys gode og faglige interessante jobber, samtidig som gode service-, velferds- og oppvekstvilkår sikres. Kommunens fritids- og kulturtilbud, naturopplevelser og friluftsliv er viktige elementer om er av betydning for valg av bosted. Det er også viktig at det sosiale nettverket fungerer og som gir en følelse av tilhørighet til stedet.

Barna er vår viktigste ressurs til å føre vår yrkes- og kulturarv videre. Barn og unge må i større grad gis rom for skapende utvikling. For å mestre sin hverdag må barn og ungdom ha en mulighet til å utvikle sin egen kulturelle identitet, bidra til nyskaping og være likeverdige deltakere i kulturinstitusjonene og ellers i lokalsamfunnet. Risikoutsatte barn og ungdom må fanges opp, og lokalsamfunnet må bidra til at man er i stand til å løse sosiale problemer og forebygge helseproblemer.

Det er en utfordring i å konkretisere og tilpasse tilbudet i barnehage og opplæringen i grunnskolen i henhold til intensjonene i sentrale og lokale planer. Utvikling av en samisk skole innenfor rammene av de nasjonale planer er en annen utfordring. En samisk skole er "en skole for et folk og kultur med egne og selvstendige standarder for innhold, kvalitet og mål for kunnskap". Bevaring av tradisjonskunnskap og tradisjonell livsform og næringsutvikling skal være en viktig del av omorganisering i barnehage og skole. Tradisjonskunnskap kjennetegnes ved å være basert på erfaringsbasert kunnskap, ervervet gjennom generasjoner og overført fra generasjon til generasjon ved aktiv deltakelse i aktivitetene og ved muntlig overføring. Det er likevel viktig å utvikle en moderne samisk skole som ivaretar nasjonale målsetninger samtidig som man bygger på ovennevnte samiske kunnskaps- og ferdighetstradisjoner.

En fysisk utfordring ligger i å realisere utbedrings- og utbyggingsplanen for grunnskolebygg som en forutsetning i oppfølging av innholdet i dokumentet "Ny organisering av opplæringen". Det må tilrettelegges for integrering av barn og unge i barnehage og skole med ulike behov. De bygnings- og interiørmessige løsninger må ikke hemme deres utvikling, mobilitet og deltakelse i aktiviteter i fellesområdets fasiliteter.

Folketallsutviklingen viser at økningen i pensjonistgruppen øker mot år 2015, for så å øke sterkt mot år 2025. Gruppen over 80 år vil ha en klar økning (38 %) i perioden 2006 til 2025, noe som gir store utfordringer innen eldreomsorgen. For å sikre økende antall eldre i Karasjok en trygg og verdig alderdom med best mulig livskvalitet, ligger det store utfordringer både mht bygg og kvalifisert personell.

Det forventes at færre personer velger yrker innen helse, sosial og pleie- og omsorgsykker i planperioden. Derfor vil det være en utfordring å skape attraktive og gode arbeidsplasser innen sektoren. Manglende kunnskap om samisk kultur blant helse- og sosialpersonell kan resultere i feil oppfølging av samiske tjenestemottakere. Det blir derfor en utfordring å rekruttere kvalifiserte fagpersonell på alle nivåer innen sektoren.

Utfordringer som knytter seg til forebyggende arbeid mot mobbing, rus og kriminalitet må videreføres.

3.6 Samarbeid og kommunikasjon

Kommunikasjonslinjene og samarbeidet lokalt og utad må styrkes betraktelig, bl.a. må vegnettet, både hovedferdselsårer og kommunale veger utbedres og bredbåndsutbyggingen må forseres.

4 VISJON FOR KÁRÁŠJOHKA/KARASJOK SOM SAMFUNN

En visjon kan defineres som en beskrivelse av den tilstanden vi ønsker å oppnå. Tidfestingen er ikke nøyaktig, og det er heller ikke vesentlig. Visjonen skal vi tøyse oss etter.

Kárášjohka – et kraftsenter med urfolksperspektiv og selvbestemmelse i sentrum

5 MÅL-/INNSATSOMRÅDER

5.1 MÅLOMRÅDET SAMISK SPRÅK OG KULTUR

5.1.1 Hovedmål

Samisk språk skal bli framtreddende i kommunen på alle nivå.

5.1.1.1 Delmål 1

Samiske barns rettigheter i et urfolksperspektiv

Retningslinjer:

- Samiske kommuner har et særskilt ansvar for å legge forholdene til rette for at barn skal utvikle sin samiske identitet som samer ved å ha rett til å kunne beholde sitt eget språk, og få trygghet og glede i forhold til egen kultur og næringstilknytning.

5.1.1.2 Delmål 2

Kompetanseheving i samisk språk for kommunalt ansatte

Retningslinjer:

- Det skal stimuleres til aktivt bruk av språket ved at det satses på gode tekniske hjelpemidler, kurs og veiledning.
- Bidra til rullering av kompetanseprogram for kommunalt ansatte med sikte på å mestre saksbehandling på to språk.
- Iverksette kartlegging i forhold til måloppnåelse ved gjennomføring av språkopplæring knyttet til kompetanseprogram.

5.1.1.3 Delmål 3

Ved rekruttering og tilsetninger i kommunen skal kunnskap i samisk vektlegges

Retningslinjer:

- Kommunens mål om to språklighet og satsning på samisk språk og kultur må få konsekvenser for tilsetningspolitikken. Når søkere til en stilling har tilsvarende lik kompetanse, må formell kompetanse i samisk språk vektlegges. Innholdet i utlysningsteksten vil ellers gi en nærmere beskrivelse av ønskede kvalifikasjoner.
- Det må etableres virkemidler for å rekruttere og holde på fagpersonell med kompetanse i samisk språk og kultur.
- Definere stillinger der fagkompetanse prioriteres fremfor formell kompetanse i samisk språk og kulturforståelse, og hvor det stilles absolutt krav til kompetanse i samisk språk og kulturforståelse.
- Ved rekruttering til stillinger hvor samisk språk skal sikre bedre kommunikasjon og trygghet bl.a. ved barnehager, skal samisk språkkompetanse være et absolutt krav.

5.1.1.4 Delmål 4

Samisk språk og kultur skal være synlig i private og offentlige institusjoner.

Retningslinjer:

- For å fremme Kárášjogá gielda/ Karasjok kommune som en samisk hovedstad, må det arbeides for å motivere til økt bruk av samisk språk ved de offentlige og private institusjonene, og bruk av samisk på Web. Områder. Dette for å fremme kulturell og språklig bevissthet.
- Det må arbeides aktivt med å skape arenaer der det på en naturlig måte skjer en språklig- og kulturell overføring.
- Kommunens hjemmesider skal utarbeides både på samisk og norsk.
- Bidra til at alle offentlige bygninger skiltes på samisk.

5.1.1.5 Delmål 5

Støtte og etablere fora for aktiv og utviklende språkbruk – på alle nivåer

Retningslinjer:

- Motivere til et tverrinstitusjonelt samarbeid der en nyttiggjør seg den samisk og kultur kompetansen som finnes i bedrifter, offentlige og private institusjoner og kommunen.
- Det må legges til rette for språklig debatt i kommunens hjemmesider
- Støtte ulike språklige utviklingsprosjekt
- Bidra til at det etableres et nettsted for nye samiske ord og termologi (til godkjenning i samisk språkråd), og motivere bruk av dette.
- Bidra og støtte til å lage treffsteder for språkopplæring og kulturell overføring mellom eldre og yngre generasjoner, særlig viltig for ledere av barn og unge
- Karasjok kommune vil arbeide for å få etablert et eget språksenter. Dette gjøres i samarbeid med Sametinget

5.2. MÅLOMRÅDET NÆRINGSUTVIKLING

5.2.1 Hovedmål

Karasjok skal være en viktig utviklingsaktør og drivkraft for vekst og utvikling i næringslivet, samtidig som man trygger eksisterende primærnæringer. Karasjok kommune skal i løpet av planperiodens første fem år være en av næringslivets favoritt kommuner i Finnmark.

5.2.1.1 Delmål 1 - Kommunal service overfor næringslivet

Karasjok kommune skal være en god tilrettelegger for næringslivet

Retningslinjer:

- Iverksette «Servicetiår for kommunen» der service og kort saksbehandling skal prioriteres overfor næringslivet.
- Utvikle forståelse og aksept for at hele kommunen, der alle ansatte og spesielt ledere, må ta ansvar for å bidra til oppfølging, tilrettelegging og utvikling av kommunens næringsliv innenfor sine virksomhetsområder.
- Kommunen skal satse på utbygging av nødvendig infrastruktur som ivaretar næringslivets behov og muligheter for etablering.
- Kommunen bør søke, i samarbeid med Porsanger, Tana og Nesseby, å opprettholde Indre Finnmark Utviklingsselskap (IFU) som et instrument for næringsutvikling i de fire kommunene. Spesielt følgende punkter synes viktige å arbeide med; markedsorientering og markedstilgang, bygge opp kompetanse og gjennomføringsevne i bedriftene, samt tilgang til kapital.
- Kommunen skal gjennom sin egen administrasjon samt i samarbeid med andre aktører opptre pro aktivt overfor næringslivet, herunder veiledning og rådgivning av bedriftene.
- Kommunen må være aktiv for selv å identifisere flaskehalsen i offentlig regelverk samt praksis. Dette gjelder etablering av ny virksomhet eller utvidelse av gamle, der næringslivet i mange tilfeller opplever at kommunen virker som en veksthindring.

5.2.1.2 Delmål 2 - Utvikling av primærnæringene

Utvikle livskraftige og levedyktige primærnæringer.

Retningslinjer:

- Reindriftsplanen og jordbruksplanen må rulleres og gå inn som delplaner i kommunens strategiske næringsplan.
- Bidra til økt verdiskapning i primærnæringene og å arbeide for å utvikle kombinasjonsnæringer, spesielt kvinnearbeidsplasser.
- For å sikre god måloppnåelse for primærnæringenes likestillingsarbeid må det satses på at kvinner og menn skal ha like muligheter og rettigheter.
- Arbeide for at lov og regelverk endres og tilpasses lokalbefolkningens behov i forbindelse med utmarksutøvelse.
- Arbeide for at primærnæringenes arealbehov sikres med tanke på god produktivitet og inntjeningsevne.
- Skape nettverk, øke samarbeid og danne allianser for økt forståelse og aksept for primærnæringer som bidrar til å sikre samisk språk, kultur, bosetning og livsform.
- Arbeide for å stimulere og motivere til kvalitetssikring, produktutvikling og markedsorientering for å skape et best mulig produkt og forbedre konkurransevne og tilpasning til det lokale og regionale marked.
- Bidra til å sikre rekruttering til primærnæringene ved å motivere til kompetanseoppbygging og målrettet informasjon som skaper interesse for næringene som yrke og livsform.
- Aktivt arbeide for at reindriftsnæringen, på lik linje med andre primærnæringer, gis fullt fradrag for mva ved anskaffelse av driftsmidler og rett til refusjon for drivstoffavgift.

- Kommunen må aktivt i samarbeid med primærnæringene arbeide for å etablere en avløserordning.

5.2.1.3 Delmål 3 - Utvikle et variert og konkurransedyktig næringsliv

Utvikle et variert og konkurransedyktig næringsliv. I løpet av planperioden skal sysselsetting og verdiskapning i privat næringsvirksomhet øke.

Retningslinjer:

- Legge til rette for at den særegne lokale tradisjonskunnskapen kan bidra til å skape ny næringsvirksomhet rettet mot eksisterende og nye markeder.
- Stimulere til nyetableringer innen aktuelle vekstnæringer som skaper nye produkter for nye markeder hvor konkurransesituasjonen tillater det.
- Medvirke til høy og allsidig sysselsetting gjennom strategisk næringsutvikling og økt samarbeid mellom kommunen, næringsliv og arbeidsmarkedsetaten.
- Videreføre satsingen som er igangsatt mot kvinnelige etablerere som kan bidra til oppretting og utvikling av kvinnearbeidsplasser.

5.2.1.4 Delmål 4 - Sikre og videreføre reiselivssatsingen

Karášjohka/Karasjok skal, som samenes hovedstad, være et attraktivt helårig reisemål med samisk særpreg og særegne opplevelsestilbud. Reiselivsnæringen skal innen år 2015 sysselsette 150 årsverk, hovedsakelig helårs arbeidsplasser.

Retningslinjer:

- Stimulere og støtte opp om utvikling av nye produkter som kan møte endringer i etterspørselsmønsteret.
- Bidra til at reiselivsnæringen har en handlingsorientert og hensiktsmessig lokal organisering med forpliktende nettverk til salgs- og markedsføringsorganisasjoner. Herunder er det sentralt å medvirke til etablering av et produktområde Sápmi (Sameland) som minimum omfatter de fire Indre-Finnmarks kommunene.
- Legge til rette for natur- og friluftsopplevelser uten at miljøet og naturen forringes, og på lokale premisser.
- Medvirke til og støtte målrettet kompetanseheving på reiselivsrelaterte områder, og målrettet salg av lokale kvalitetsprodukter som i sum sikrer høy kvalitet, lønnsomhet og vekst i næringen.
- Stimulere til økt satsing innen reindriftsbasert reiseliv ved å tilby opplevelsesprodukter tuftet på reindriftens levesett.
- Stimulere og medvirke til utvikling av Karasjok som et attraktivt reisemål, hvor økt satsing på reiselivsmessig infrastruktur er sentral. Tilbud og attraksjon som på en aktiv måte viser utviklingen i samisk kultur og historie, og som har visjoner for framtida skal prioriteres.
- Fortsatt satsing på markedsføring av reiselivet i Karasjok gjennom aktuelle reiselivskanaler.
- Herunder må kommunen aktivt arbeide for at lovverk endres og tilpasses den enkeltes næringsbehov.

5.2.1.5 Delmål 5 - Samarbeid om næringsutvikling og entreprenørskap

Utvikle et klima om næringsutvikling og nyetablering hvor det etablerte næringsliv er sentralt.

Retningslinjer:

- Næringslivet skal i sterkere grad være delaktig i den bedriftsrettede næringsutviklingen og medvirke til at det i kommunen er en aktiv næringsforening /-råd, -selskap el. tilsvarende som fremmer utvikling og kvalitet i kommunens næringsliv.
- Kommunen skal redusere sitt engasjement gjennom direkte eierskap og styreverv i bedrifter til et minimum.

- Støtte prosjekt som fremmer utvikling og samarbeid i næringslivet, spesielt bransjeprosjekt som har til formål å øke kompetansen, samarbeid og nettverksbygging.
- Intensivert samarbeid med de andre Indre-Finnmarks kommunene, hvor Ávjovárri urfolksregion blir sentral i arbeidet med å videreføre og utvikle nye næringsrelaterte tiltak.
- Fremme samarbeid mellom skolen og lokale, regionale og nasjonale næringslivsorganer for å gi elevene en forståelse av næringslivets rolle i samfunnet og et bedre grunnlag for å gjøre realistiske yrkes- og utdanningsvalg.
- Det skal legges vekt på estetikk og særpreg i det offentlige rommet i Karasjok tettsted.
- Etablere nettverk mellom næringsforeninger, næringshager og lignende sammenslutninger i indre Finnmark kommunene. Det vil være av betydning at næringsforeningene og lignende sammenslutninger får delt sine erfaringer og dermed får muligheten til å inspirere hverandre i arbeidet med å utvikle det lokale næringsliv.

5.3 MÅLOMRÅDET NATURBRUK OG AREALFORVALTNING

5.3.1 Hovedmål

Arealforvaltningen skal ha sitt grunnlag i kommunens arealplan.

Retningslinjer

- Arealplanens regulerende bestemmelser skal utformes så detaljert at mye av avgjørelsesmyndigheten kan delegeres til administrasjonen.
- Primærnæringsenes arealbehov, miljøhensyn generelt, naturmiljø og kulturlandskap skal vies spesiell oppmerksomhet.
- Den alt vesentlige delen av utbygging i planperioden skal skje slik at nye større infrastrukturtiltak unngås.
- Flerbruksplanen for Tana vassdraget og Sametingets retningslinjer for bruken av utmark skal tas med i arealforvaltningen.

5.3.1.1 Delmål 1 - Verneområder

Sikre miljøet, naturen og det unike i kulturlandskapet mot overbelastning og unødige skader.

5.3.1.1.1 Nasjonalparker

Retningslinjer:

- Kommunen vil arbeide for at Øvre Anarjohka Nasjonalpark opphører som verneområde innenfor Karasjok kommunes grenser. Jfr. Kommunens visjon.

5.3.1.1.2 Friluftsområder

Retningslinjer

- Sikre større sammenhengende friluftsområder i sentrumsnære områder.
- Stedsanalyse utarbeidet for Karasjok tettsted i 1998 skal være retningsgivende for sikring og forvaltning av grøntområder i tettstedet.

5.3.1.1.3 Vann og vassdrag

Retningslinjer:

- Allmennheten sikres atkomst til og langs elva med regulering av gangstier i sentrumsområder.

5.3.1.1.4 Skogsområder

Retningslinjer:

- Tilrettelegge for skogskjøtsel med tanke på utnyttelse av barskogen i næringsssammenheng.
- Tilrettelegge for uttak av lauvvirke til brensel både til privat bruk og i næringsssammenheng.

5.3.1.1.5 Kulturminner

Retningslinjer:

- Bidra til at fredede kulturminner og andre kulturminner sikres ved skikkelig registrering og kartfesting i samarbeid med samiske og fylkeskommunale kulturminnemyndigheter. Kommunen kan delta som part i eventuelle arealisprosjekt der samiske og fylkeskommunale kulturminnemyndigheter er med.

5.3.1.1.6 Klima- og energiplan

Retningslinjer

- Utarbeide klima- og energiplan. Hensikten med klima- og energiplan er å synliggjøre noen av de utfordringene Karasjok står overfor i forbindelse med den globale klimautfordringen. Gjennom en forpliktende klima- og energiplan blir det kommunale energiarbeidet løftet opp på strategisk nivå, og vil være en del av beslutningsgrunnlaget for valg av energiløsninger. Planen bør gis retningslinjer for den øvrige kommunale planleggingen, samtidig vil den være viktig for å motivere og bevisstgjøre den enkelte innbygger til å tilpasse sin atferd til de utfordringene en står overfor. Retningslinjene til SFT legges til grunn for arbeidet. Planene blir en kommunedelplan iht. ny plan og bygningslov.

5.3.1.2 Delmål 2 - Utbygging

Kommunen skal til enhver tid ha tilrettelagt byggeklare områder for boligbygging, industri, forretning og institusjoner i Karasjok tettsted. Fritidsbebyggelse og annen bebyggelse skal tilrettelegges og gjennomføres i tråd med arealplanen.

Retningslinjer:

- Større naturinngrep bør unngås ved all utbygging.
- Bidra til at universal utforming ivaretas ved utbygging slik at alle uansett alder og funksjonsevne skal kunne bruke de bygde områder.
- Nye forretnings- og kontorbebyggelse i Karasjok tettsted må styres mot restarealer på begge sider av Fitnodatgeaidnu
- Industribygg styres til ledige regulert felt i Ravdujohka, Vullusguolbba og Oalgejohguolaba
- God terrengtilpasning og god byggeskikk skal tillegges stor vekt ved planlegging og utbygging. Bygningen/tiltaket skal tilpasses terrenget og området, ikke omvendt
- Vern om eksisterende vegetasjon skal tillegges stor vekt ved planlegging og utbygging. Store bjørke- og furutrær skal bevares i størst mulig grad.

5.3.1.2.1 Vannforsyning

Retningslinjer:

- Drikkevannsforskriftens krav til god drikkevannskvalitet skal være oppfylt for alt vann som leveres fra det kommunale nettet. Leveringssikkerhet skal prioriteres høyt.
- Arbeide for at en ny reserve vannkilde blir realisert.
- Ny plan for vannforsyningen utarbeides, inkludert inngåelse av avtaler med grunneiere.

5.3.1.2.2 Avløp

Retningslinje:

- Avløpsvann skal behandles/ivaretas slik at miljøskade og sjenerende forhold ikke oppstår.
- Miljøgifter og andre skadelige stoffer fjernes ved kilden.
- Rammeplanen for avløp rulleres.

5.3.1.2.3 Boligbygging

Retningslinjer:

- Boligbygging skal i utgangspunktet styres til områder der det foreligger eksisterende godkjente bebyggelses-/reguleringsplaner og som er byggeklare med utbygget vei, vann, kloakk og elkraft. Godkjente eksisterende bebyggelses-/reguleringsplaner som ikke er gjort byggeklare skal søkes gjort byggeklare ved nødvendig infrastruktur som vei, vann, kloakk og elkraft for å imøtekomme boligbehovet i 12 årsperioden

- Deler av tidligere landbruksarealer i Márkannjárga kan omdisponeres til byggeområde for bolig.
- En større del av Øvre Niitonjárga, tidligere landbruksområde, kan åpnes for boligbebyggelse.
- Kommunen skal til enhver tid tilstrebe å ha tilgjengelige byggeklare boligtomter.
- Tomteområder kan etter kommunestyrets tillatelse tilrettelegges av private.
- En naturlig boligfortetting langs eksisterende vei-, vann-, avløps-, og el-anlegg i LNF-områder kan skje etter bebyggelses- eller reguleringsplan prosess.
- Kommunen skal og tilrettelegge for at boligbygging også kan skje utenfor tettstedet.

5.3.1.2.4 Fritidsboliger

Retningslinjer:

- Områder for fritidsbebyggelse skal alltid avklares enten i arealplan eller bebyggelses-/reguleringsplan. Nye områder for fritidsbebyggelse legges fortrinnsvis i tilknytning til eller fortetting av eksisterende hyttefelt.
- Eksisterende bebyggelse i tilknytning til nedlagte gårdsbruk og annen privat eiendom, som ikke lenger benyttes som helårsboliger, kan tilrettelegges for fritidsbruk dersom landbruksinteresser ikke lenger er til stede.
- Det skal i løpet av planperioden vurderes etablert nytt hyttefelt. For nye hyttefelt skal eksisterende veier brukes og felles parkeringsarealer etableres i tilknytning til disse. Opparbeidelse av nye adkomstveger til hytteområdene bør unngås.

5.3.1.2.5 Tradisjonelle utmarksgammer

Retningslinjer:

- Det skal bli enklere for kommunens innbyggere å få tillatelse til å reise tradisjonelle utmarksgammer.

5.3.1.2.6 Industriområder og forretningsområder

Retningslinjer:

- Ferdig regulerte områder til industriformål i Ravdujohka og Oalgejuhuolbba vil dekke behovet i planperioden. Generell industriproduksjon og større lagervirksomhet i tettstedet skal styres til disse områdene.
- Forretnings- og kontorbebyggelse skal styres til ferdige regulerte områder i Karasjok sentrum. Nye bebyggelses-/reguleringsplaner kan utarbeides eller erstatte gamle der det er hensiktsmessig.

5.3.1.2.7 Sentrumsutvikling

Retningslinjer:

- Stedsanalysen fra 1998 skal være retningsgivende for byggeprosjekter og alle regulerings-/bebyggelsesplaner som utarbeides i Karasjok sentrum, både på nord og sydsiden av elva.
- Planene og utbygging i sentrumsområdene skal avbilde at man er i et samisk område.
- Det skal utarbeides skiltplaner både for reklameskilt, opplysningsskilt og skilter i henhold til veg trafikkloven. I den grad det er mulig skal skiltutforming tilkjennegi at man befinner seg i samisk område

5.3.1.2.8 Friområder

Retningslinjer:

- Friområdene søkes opparbeidet og tilrettelagt for friluftaktivitet. Lekeplassarealer innenfor regulerte områder bør utlegges som fellesarealer.

5.3.1.2.9 Reiselivsanlegg

Retningslinjer:

- Tilrettelegging av områder for reiselivsanlegg skal skje i tett samarbeid med næringsaktører og primærnæringene.
- Områder for opplevelsesturisme bør legges primært i tilknytning til eksisterende bebyggelse og anlegg.

5.3.1.2.10 Anlegg for idrett og kultur

Retningslinjer:

- Det er utarbeidet en Kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet og handlingsprogramdelen rulleres årlig.

5.3.1.3 Delmål 3 - Natur- og ressursforvaltning

Miljø- og arealpolitikken skal sikre et hensiktsmessig vern og en fornuftig bruk av naturressursene

5.3.1.3.1 Ikke fornybare ressurser

Retningslinjer:

- Det skal tilrettelegges for uttak av løsmasser til vei og byggeformål, steinuttak for forebyggningsarbeider og matjorduttak.
- Karasjok kommune vil arbeide for at leting og utvinning av mutbare og ikke mutbare mineraler underlegges kommunestyrets kontroll.

5.3.1.3.2 Forvaltningsplan for Iešjávri

Retningslinjer:

- Karasjok del av Iešjávri skal kunne nyttes til begrenset reiselivsbasert virksomhet, samtidig som primærnæringenes interesser skal kunne ivaretas.
- Utnyttelse av fiskeressursene er et viktig element.

5.3.1.3.3 Motorferdsel i utmark

Retningslinjer:

- Det bør iverksettes holdningsskapende arbeid som har som formål å skape større forståelse for vern av naturen. Alle reiselivsoperatører som får transporttillatelse, har et særskilt ansvar når det gjelder håndtering av søppel og sanitærutslipp.
- Kommunen bør i samråd med Fylkesmannen vurdere tiltak for å unngå ytterligere skader i løypene, og samtidig utrede mulige finansieringskilder for å gjenopprette ødelagte kjørespor.
- Kommunen bør kartlegge og kartfeste kjørespor og viktige høstingsområder. Dette må være grunnlaget for hvilke kjørespor som fortsatt skal kunne benyttes til nødvendig transport.
- Dispensasjonene må angi formål og være nøyaktig avgrenset både når det gjelder kjørestrekning (kartvedlegg), tidsrom og type kjøretøy. Dispensasjon skal bare gis etter eksisterende kjørespor.
- Det bør til en viss grad åpnes for kjøring for lokale reiselivsoperatører og kun i forbindelse med organiserte turer etter faste løyper. Dette bør skje i nært samarbeid med primærnæringene.
- Motorferdsel på barmark skal være mulig til snøen har lagt seg på bakken permanent for vinteren, og ikke knyttes til dato.
- Arbeide for at ny lov om motorferdsel i utmark endres og tilpasses behovene i kommunen.
- Arbeide for at motorkjøretøyer som brukes i næring får grønne skilter.

5.3.1.4 Delmål 4 - Vegnettet

God og trafiksikker standard på vegnettet med god kollektivtransport

Retningslinjer:

- Det eksisterende kommunale veinettet utvides ikke i planperioden utover det som følger av tilrettelegging av nye boligområder.
- Det kommunale veinettet i boligområder skal få fast dekke.
- Også boligområder utenfor sentrum bør ha fast dekke.

5.3.1.4.1 Trafikksikkerhet

Retningslinjer:

- Trafikksikkerhetsplan for kommunen må rulleres etter behov.

5.3.1.4.2 Kollektivtransport

Retningslinjer:

- Påvirke ruteselskapene til god og hensiktsmessig samordning av rutenettet basert på lokal behovsundersøkelse.

5.3.1.4.3 Kommunalvegnett

Retningslinjer:

- Det skal utarbeides prioriteringsplan for utbedring av kommunale veier. Planen skal rulleres årlig.

5.4 MÅLOMRÅDET LEVEKÅR OG LIVSKVALITET

5.4.1 Hovedmål

Trygge omgivelser med gode levekår og livskvalitet for alle innbyggere uansett alder og bakgrunn

5.4.1.1 Delmål 1

Urfolksperspektiv og samiske barns rettigheter.

Retningslinjer:

- Kommunen skal innarbeide Barnekonvensjonens bestemmelser i egne lokale handlingsplaner, og som har urfolksperspektivet som sentral retningslinje. I denne sammenheng vises det til internasjonale konvensjoner som fundament for samene som urfolk.

5.4.1.2 Delmål 2

Styrke og fremme det forebyggende arbeid i Kárášjoga gielda/ Karasjok kommune.

Retningslinjer:

- Styrke det forebyggende og psykososiale arbeidet blant barn og unge gjennom helsestasjon, skolehelsetjenesten og helsestasjon for ungdom, for å fremme helse og trivsel.
- Det utarbeides tiltak for å forebygge belastningslidelser, herunder forebyggende tiltak i arbeidslivet. Det legges vekt på nærmiljøtiltak for å forebygge psykososiale problemer, skader og ulykker og redusere risikofaktorer som fører til sykdom, skader og sosiale problemer.
- Styrke samarbeid i forebyggende arbeid ovenfor barn og unge, særlig mellom helsestasjon, barnevern, PP-tjenesten, rusomsorg og psykiatrien og andre som har med barn og unge å gjøre.
- Oppvekstsektoren må i framtiden ta et større ansvar for barnas kosthold og helse. Det må derfor tilrettelegges for mer fysisk aktivitet og felles bespisning på skolekantina.

5.4.1.3 Delmål 3

Gode lokale møteplasser med høy bruks-, miljømessig og estetisk kvalitet.

Retningslinjer:

- Anleggsutbygging og regulering av nye boområder i kommunen tilrettelegges slik at det i nærmiljøene finnes ute - og inneanlegg som sikrer muligheter for fysisk utfoldelse og aktivitet.
- Ved planlegging av nye anlegg skal det tas hensyn til landskap, omgivelser og kulturell egenart. Både estetiske, miljømessige og funksjonelle forhold må legges til grunn i planleggingen.
- Arbeidet med å bedre kvaliteten i omgivelsene vedrørende estetikk og funksjon i barnehager, skoler og helseinstitusjoner prioriteres.
- Motivere til forskjønnelse av gammer, offentlige og private foretningsbygg.

- Bidra og ha fokus på estetiske forhold ved skilting og lignende.

5.4.1.4 Delmål 4

Samisk språk og kultur skal vektlegges for å sikre kvalitet og sikkerhet i tjenestetilbudene til den samiske befolkningen.

Retningslinjer:

- Etterutdanning av personalet ved alle tjenestetilbud skal sikre at innholdet er i samsvar med nasjonale, regionale og lokale målsettinger.
- Samisk kulturaktivitet, -forståelse og -kompetanse skal ha en naturlig plass innenfor virksomhetene og skal brukes som metode i alle tjenestetilbudene.
- For å øke barn og unges deltakelse og egenutvikling, skal det stilles høye krav til formidling av kunnskap, informasjon om hverandres kultur.
- Bidra med økonomiske virkemidler knyttet til positive arrangementer for å bedre livskvaliteten for barn og unge med spesielle behov.
- Tjenesteområdet skal bære preg av kunnskap og respekt for samiske forhold. Dette skal komme til uttrykk i synliggjøring av samiske verdier og i måter å samhandle på tvers av tjenesteområder og med pårørende/personlige nettverk.
- Det skal tas initiativ til å etablere interkommunalt samarbeid som kan bidra til at flere kommuner får kjennskap til og kan ta i bruk det samiske kulturelle aspektet som kan høyne kvaliteten på det faglige arbeidet for samiske barn og unge.
- Undervisningssykehjemmet (USH) i Kárášjohká/ Karasjok skal videreutvikles og være et senter for oppbygging av nettverk og formidling av samisk kompetanse i pleie- og omsorgssektoren. USH skal også bidra til å skape kontakt og samarbeid mellom skole og pleie- og omsorgssektor. Utvikle Nasjonal utrednings og kompetanseenhet for den samiske befolkningen med spesial kompetanse på samisk språk og kultur.
- Bidra til å utvikle en rehabiliteringsenhet til den samiske befolkningen

5.4.1.5 Delmål 5

Trygge omgivelser som skaper positiv tilhørighet og identitetsutvikling for barn og unge.

Retningslinjer

- Bidra til at barn og unge trekkes aktivt med der viktige beslutninger som vedrører denne gruppen skal treffes.
- Barn og unge skal gis en forankring i lokal kultur ved en sikring av den materielle og immaterielle kulturarven.
- Erverving av ny kunnskap skal forankres i barn og unges erfaring og i lokalmiljøet. Barnehage og skole må i større grad etablere samarbeid og ta i bruk institusjoner, næringsliv og ressurspersoner innen primærnæringen som finnes i lokalsamfunnet for å utvide innholdet og undervisningstilbudet, herunder bidra til at term og identitetsmerker innen primærnæringen tas aktivt i bruk i undervisningen.
- Bidra til å utvikle praktiske og organisatoriske modeller som sikrer en overlevering av den lokale realkompetansen på tvers av generasjoner. Eldre må i større grad trekkes inn som en ressurs i både barnehage og skole.
- Bidra til at barn og unge stimuleres til nyskaping og være likeverdige deltakere i lokalsamfunnet .
- Bidra til at flerkulturelle perspektiver innarbeides i skole og hverdagsliv.

5.4.1.6 Delmål 6

Alle barn og unge skal ha samme mulighet til å kunne videreutvikle sine kreative og skapende evner

Retningslinjer:

- Det organiserte tilbudet i kommunen skal tilrettelegges på en slik måte at alle barn og ungdom får en mulighet til å bli kjent med egne ressurser for å kunne videreutvikle sine kreative og skapende evner.
- Kulturskolen skal være med på å gi et variert tilbud innen musikk, joik, kunst, duodji, dans, drama m.m.
- Det estetiske uttrykket må styrkes i skolen. Det må derfor bli større sambruk av ressurser mellom kulturskole, ungdomsklubben, info Nuorra og grunnskole.
- De frivillige organisasjoner som løser oppgaver på kulturområdet, som det offentlige verken kan eller bør ta over, skal fortsatt ha sin sentrale plass i kulturlivet lokalt. Eksisterende virkemiddelordninger videreføres og videreutvikles.

5.4.1.7 Delmål 7

En helhetlig, fleksibel og samordnet helse-, sosial-, pleie- og omsorgstjeneste som gir tilpasset individuell tilbud

Retningslinjer:

- Samisk brukerperspektiv skal ligge til grunn ved utforming av aktiviteter og tjenestenes innhold.
- Det iverksettes tiltak for å samordne og effektivisere tjenestetilbudet for å bedre ressursutnyttelsen. Den administrative organisasjonen innen sektoren må gjennomgås.
- Tjenestetilbudet skal være tverretattlig og tverrfaglig samordnet og arbeidet skal være sektorovergrepene på kommune-, fylkes-, statlig nivå.
- Det etableres samarbeid med frivillige hjelpere/ organisasjoner for å skape et helhetlig tilbud for den enkelte bruker. Frivillighetssentralen vil i denne sammenheng være et viktig bindeledd.
- Kommunen må søke samarbeid og veiledningskompetanse fra 2.linjetjenesten, spesielt innen psykisk helsevern.

5.4.1.8 Delmål 8

Helse, sosial-, pleie- og omsorgstilbudet skal tilpasses brukerens behov

Retningslinjer:

- Legge til rette for at pleietrengende som har behov for heldøgns pleie og -omsorg i så stor grad det er mulig kan få bo hjemme og/eller i tilpassede omsorgsboliger så lenge de selv ønsker eller at det er faglig forsvarlig
- Legge grunnlag for å møte fremtidige utfordringer innen eldreomsorgen i kommunen og fastsette kortsiktige og langsiktige strategier og tiltak både i forhold utbygging, ressurser, kompetanse, arbeidsformer, brukermedvirking og samarbeid med frivillighetssektoren. Dette i takt med "Nasjonalsatsning for eldre" i henhold til Omsorgsplan 2015 og Stortingsmelding nr. 25 "Mestring, muligheter og mening"
- Samisk språklig personell skal prioriteres til samisktalende brukere, spesielt til eldre, barn, dementrammede og funksjonshemmede med kommunikasjonsvansker.
- Familieomsorgen for personer med tunge omsorgsoppgaver skal styrkes og det etableres brukerstyrt praktisk hjelp. Bruk av omsorgslønn må vurderes i enkelte tilfelle.
- Tilbudet for mennesker med store personlige problemer og mennesker med psykiatriske lidelser skal styrkes i henhold til opptrappingsplan for psykisk helse
- Individuelle planer skal prioriteres og bygge på kunnskap om samisk kultur.
- Etablere gode rutiner mellom pårørende, skole og pleie- og omsorgstjenester bl.a. i forhold til informasjon og støtte til pårørende som bidrar innen eldreomsorgen.

5.4.1.9 Delmål 9

Fremme økonomisk og sosial trygghet for vanskeligstilte og bidra til økt likeverd og likestilling.

Retningslinjer:

- Etablere tiltak for utsatte barn og unge slik at de kan sikres gode oppvekst- og levekår gjennom målrettet tiltak av god og høy rettssikkerhet, samt mulighet for deltakelse for barn og unge med funksjonsnedsettelse
- Følge opp tiltak mot fattigdom som er knyttet mot nasjonalplan. Arbeide for å etablere tverrfaglige tiltak for ungdom som har sluttet på skolen eller har andre problemer for å komme i arbeid eller videregående skole.
- Etablere tilbud for rusmiddelbrukere i forhold til holdningsskapende arbeid og behandling. Viktig å styrke for- og ettervern etter institusjonsopphold.

5.4.1.10 Delmål 10

Full deltakelse og likestilling i samfunnet for alle.

Retningslinjer:

- Helse- og sosialtjenesten skal skaffe oversikt over behov og iverksette planlegging og etablere støtteordninger og aktiviteter for mennesker med psykiske lidelser, psykiske utviklingshemmede og andre med alvorlige funksjonshemninger.
- Rehabiliterings- og habilitetstilbudet skal styrkes, slik at den enkelte bruker skal oppnå mest mulig selvstendighet og deltakelse i samfunnslivet på sine egne premisser.
- Initiere at forskning knyttet til helse, levekår og likestillingsspørsmål blant den samiske befolkning igangsettes.

5.5 MÅLOMRÅDET SAMARBEID OG KOMMUNIKASJON

5.5.1. Hovedmål

Gode samferdsels- og kommunikasjonstilbud til alle gjennom samarbeid med regionale aktører, næringsliv, institusjoner og innbyggerne i kommunen.

5.5.1.1 Delmål 1

Gode ruteforbindelser som korresponderer med fly- og bussruter

Retningslinjer:

- Arbeide for at bussrutene til Lakselv tilpasses flyruter.
- Arbeide for at det opprettes en direkterute Lakselv-Oslo-Lakselv.
- Arbeide for at bussrutetilbudene til Kautokeino og Tana utvides til flere ganger i uken.
- Skoleruter kunngjøres med rutetabeller slik at også andre enn skolebarn kan benytte seg av skolebussen.

5.5.1.2 Delmål 2

Arbeide for bedre posttjenester

Retningslinjer:

- Postgangen må forbedres slik at de nasjonale målene for posttjenesten overholdes.
- Det bør vurderes å opprette lokal postombæring for post fra kommunen og andre institusjoner i kommunen.

5.5.1.3 Delmål 3

God framkommelighet og trafikksikkerhet på alle veier

Retningslinjer:

- Arbeide for at indre riksveg Karasjok – Kautokeino og E6 fra Karasjok til Tana utbedres, samt at det anlegges flere rasteplasser.
- Bidra til at Anarjokveien utbedres.
- Veiene i sentrum, samt andre nødvendige kommunale veier rustes opp, og det utarbeides en tidsplan for gjennomføring av dette.
- Trafikksikkerhetstiltak gjennom ”Aksjon skoleveg” prioriteres ved at det settes opp lys og bygges gang- og sykkelveg på utsatte strekninger.
- Samferdselsplan utarbeides og rulleres regelmessig.
- Vurdere i samarbeid med andre brukere å utbedre Myrskogveien frem til krysset opp til Iskuras.

5.5.1.4 Delmål 4

Gjensidig nytte av regionalt samarbeid.

Retningslinjer:

- Arbeide aktivt for felles regelverk for å fjerne hindringer ved grensepassering.
- Utnytte mulighetene innenfor grensekommunerådet, også med hensyn til Interreg prosjekter.
- Utvikle samarbeid og fellestjenester i Ávjuvárre urfolksregion.
- Videreutvikle samarbeidet med vår vennskapskommune Lujávri.
- Bidra til at alle samiske kommuner inviteres til å delta i Samisk krisesenter.
- Bidra til samarbeid om forvaltning av Tanavassdraget med berørte kommuner, og følge og tiltaksplan for Tanavassdraget.
- Bidra til å videreutvikle samarbeid mellom Karasjok og Utsjok kommune, bl.a. på helse- og skolesektoren.

5.5.1.5 Delmål 5

Være en god samarbeidspartner i egen kommune.

Retningslinjer:

- Styrke samarbeidet mellom kommunen og næringslivet i Karasjok.
- Økt samarbeid mellom skole og næringsliv, hvor etablering av lærlingeplasser inngår i samarbeidet.
- Styrke vertskommunefunksjon ovenfor institusjoner i vår kommune.
- Økt brukerstyring i tjenesteproduksjon.

5.5.1.6 Delmål 6

Avstander skal ikke være noen hindring for kommunikasjon

Retningslinjer:

- Arbeide for at alle får tilgang til bredbånd i vår kommune.
- Bidra til at kommunale tjenester skal være døgnåpne via nettet.
- Bidra til å etablere en webside for Ávjuvárre urfolksregion, og en felles ”datahjelp” tjeneste.
- Bidra til at relevant informasjon om kommunen på websiden oversettes til engelsk.

5.5.1.7 Delmål 7

Karasjok kommune skal ha god kommunikasjon med kommunens innbyggere.

Retningslinjer:

- Bidra til at Kommunen arrangerer folkemøter før viktigere saker, som får stor betydning for innbyggernes hverdag, behandles i kommunestyret.
- Bidra til at Kommunal informasjon gis både på nett og som informasjonsskriv til husstandene spesielt prissetting av kommunale tjenester.
- Bidra til etablering av lokalradio og at kommunestyremøtene sendes over lokalradio.
- Bidra til at det opprettes en felles ”språkhjelp” telefon/enhet i Ávjuvárre urfolksregion.

5.6 MÅLOMRÅDET SAMFUNNSSIKKERHET OG BEREDSKAP

5.6.1. Hovedmål

Karasjok kommune skal være et trygt område for alle som bor, ferdes, har sitt virke eller har eiendom i kommunen.

5.6.1.1 Delmål 1

Karasjok kommune skal arbeide for å redusere sannsynligheten for at uønskede hendelser eller kriser kan oppstå, samt konsekvenser av slike hendelser.

Retningslinjer:

- Arbeide for at AMK-sentralen har samisk språkkompetanse.

5.6.1.2 Delmål 2

Karasjok kommune skal være i stand til å håndtere uønskede hendelser eller kriser for i størst mulig grad å redusere konsekvensene av disse.

6 MÅLOMRÅDET ORGANISASJONSUTVIKLING

6.1 utfordringer for organisasjonsutvikling

6.1.1 Kommuneøkonomi i balanse;

Med stadige reduksjoner i statlige overføringer til kommunesektoren, forventet økning i rentenivået og store investeringsprosjekter som binder opp kommunens driftsbudsjett for mange år fremover, må nødvendige omorganiseringsprosesser gjennomføres for å tilpasse drifts- og investeringsnivået til det inntektsnivå som er reelt, samtidig som kommunen må bestrebe seg på å opprettholde et tilfredsstillende kvalitetsnivå på kommunens tjenestetilbud. Behovet for nye inntektskilder og utnytte inntekspotensialet er derfor aktualisert i kommunen samtidig som kommunen må tenke andre måter å tilby kommunale tjenester på (interkommunalt samarbeid, elektroniske tjenester, gjennomgang av interne rutiner m.m.).

6.1.2 Styrke ansattes skriftlige samisk kompetanse;

Strategiplan for gjennomføring av tospråklighet ble vedtatt i 1998. Under målgruppen *Ansatte i kommuneadministrasjonen* er delmålet at samiskspråklige skal kunne utføre saksbehandling på begge språk og samisk skal være administrasjonsspråk. Dette målet er ikke oppfylt da det fremdeles kun er et fåtall av ansatte som behersker samisk skriftspråk. Satsingsområdet i årene fremover må derfor være å styrke de ansattes skriftlige kompetanse. Målet er at ansatte selv skal skrive på samisk mens språkkonsulentene blir veiledere i språkutviklingen slik det fremkommer av strategiplanen for tospråklighet.

Det må legges til rette for bruk av samisk ordbruk og fagterminologi i saksbehandlingen.

6.1.3 Styrke organisasjonen og samholdet i kommunen;

Kommunen har et høyt utdannet, stabilt og kreativt personale. I en tid med store nedskjæringer i kommuneøkonomien, er det viktig å holde motivasjonen oppe slik at kommunen fremdeles kan opprettholde et kvalitativt tjenestetilbud overfor innbyggerne. I denne sammenheng er det viktig å arbeide aktivt for å beholde dyktige fagfolk og sammen jobbe for felles måloppnåelse.

Lage og utvikle felles ideologi i forhold til organisasjonskultur og utvikling av tjenestene i kommunen. Oppfølging av ny ansatte og ved interne overføring av ansatte vektlegges og følges opp i forhold til kommunens introduksjonsplan.

6.1.4 Tilrettelagt og fungerende infrastruktur;

I en tid med stadig trangere økonomi, må kommunen tenke ut andre alternative måter å løse ulike tjenester på. Flere og flere kommuner tilbyr kommunale tjenester elektronisk slik at all korrespondanse foregår elektronisk mellom kunde og saksbehandler. På den måten vil en spare tid og personalressurser. Utfordringen blir å kunne tilby slike tjenester med tilstrekkelig kapasitet på transportnettet.

6.1.5 Service til kommunens innbyggere;

Kommunen jobber kontinuerlig med tiltak for å yte best mulig service til kommunens innbyggere. Utfordringen fremover blir å få til gode tiltak og løsninger som resulterer i å kunne yte publikum en best mulig service på alle nivåer.

Fortsatt utvikling av interkommunale samarbeidsløsninger bl.a. i forhold til IT- teknologi og elektroniske løsninger.

Kommunen vil se på den organisatoriske plan for hele kommunen evt. omstilling bedre tilpasset kommunens økonomi og best mulig tilpasset brukernes behov. Dette arbeidet igangsettes sommer/høst 2009, og legges frem for politisk behandling senest januar/februar 2010. jfr. punkt 6.2

6.2 Organisasjonsutvikling hovedmål

Kárášjoga gielda/Karasjok kommune skal være en omstillingsdyktig organisasjon som er tilpasset brukernes behov.

6.2.1 Delmål 1

Kommunen skal ha god økonomistyring

Retningslinjer:

- Samarbeid med andre kommuner med tanke på effektivisering av drifta
- Gode regnskapssystemer og økonomirutiner som sikrer god økonomikontroll
- Sikre økonomisk kompetanse på alle nivå i forvaltningen

6.2.2 Delmål 2

En kommunal økonomi med handlefrihet

Retningslinjer:

- Kommunen skal bygge opp et disposisjonsfond på 3-4 % av bruttobudsjett i løpet av år 2015, for egenfinansiering av planlagte investeringer og driftstiltak. Det må være samsvar mellom investeringsnivå og drift.
- Kommunen skal i løpet av år 2015 ha en positiv likviditetsreserve på ca. 3 mill. kr.
- Vurdere konkurranseutsetting og bortsetting av tjenester.
- Utvikle en effektiv innfordring av skatter og avgifter.

6.2.3 Delmål 3

Kommunen skal være en målrettet organisasjon

Retningslinjer:

- Kommuneplanens langsiktige del og Handlingsprogram/økonomiplan skal utgjøre det overordnede styringsverktøyet for kommunen
- Styrke evnen til utvikling og omstilling gjennom kompetanseheving
- Kommunen må bli flinkere til tverrsektorielt samarbeid og prioritere ut fra felles målsetting

6.2.4 Delmål 4

Omstillingsvillig og målorientert ledelse

Retningslinjer:

- Faglig kompetanse og personlige kvalifikasjoner
- Evne til samhandling og veiledning
- Synlig ledelse
- Beslutningsvilje og delegeringsevne
- Følge opp overordnede styringssignaler
- Vilje og evne til omstilling

6.2.5 Delmål 5

Kárášjoga gielda/Karasjok kommune skal være en tospråklig kommune

Retningslinjer:

- Skape motivasjon og holdningsendring slik at samisk blir et levende språk blant ansatte.
- Stimulere til at de enspråklige skal bli muntlig tospråklige.
- Gi de samisktalende i administrative stillinger mulighet til å beherske samisk skriftlig.
- Ansatte som kan dokumentere formell kompetanse i samisk språk og aktivt bruker samisk skriftspråk i arbeidssituasjonen (saksbehandling, skriftlig kommunikasjon med brukerne m.m.) skal belønnes for dette.
- Synliggjøre samisk språk og kultur.

6.2.6 Delmål 6

Deltakende medarbeidere som tar og får ansvar

Retningslinjer:

- Gjennom delegering, målstyring og resultatoppfølging gjøre medarbeiderne mer fristilte og handlingsdyktige
- Skape kultur for nytenking og kunnskapsdeling
- Godt arbeidsmiljø, tilrettelegge for fleksible løsninger vedr. arbeidstid og fjernarbeid